

Uloga i kompetencije školskih pedagoga

Stjepan Staničić
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Odsjek za pedagogiju

Sažetak

U ovom je prilogu opisan razvojni put školskog pedagoga u našem školstvu, sistematiziran kao niz etapa s karakterističnim obilježjima. Slijedi analiza shvaćanja njegove uloge na tom razvojnom putu dugom pet desetljeća — od pomoćnika školske administracije, preko inicijatora pozitivnih promjena, nukleusa internog razvoja, do bezuvjetnog stručnog resursa suvremene škole u situaciji njezine sve veće autonomije. Promjena shvaćanja uloge školskog pedagoga podrazumijeva i odgovarajuće kompetencije za optimalno ostvarivanje te uloge. Pod kompetencijama se misli na odlike, znanja i kvalifikacije potrebne školskom pedagogu da bi uspješno vodio prema ostvarenju stručno-pedagoških ciljeva škole i unapređivanju kvalitete pedagoškog procesa u njoj. Konstruiran je hipotetski model koji čini pet kompetencija školskog pedagoga: osobna, stručna, razvojna, socijalna i akcijska. Svaku od tih kompetencija čini pet odrednica. Rezultati empirijskog istraživanja poželjnih kompetencija portretiraju školskog pedagoga kao stručnjaka koji dobro poznaje didaktički aspekt odgojno-obrazovnog procesa, zna potaknuti suradnike na kvalitetniji doprinos, uspješno uvodi inovacije u pedagoški rad škole, održava dobre međuljudske odnose, iskren je, otvoren, uvidavan i spreman dati stručni savjet. Uvid u poželjne kompetencije upućuje na potrebu stalne i sustavne brige za njihovo unapređivanje. Doprinos je moguće ostvariti u dodiplomskom i poslijediplomskom obrazovanju školskih pedagoga, kao i u području njihova profesionalnog razvoja.

Ključne riječi: školski pedagog, uloga školskog pedagoga, kompetencije školskog pedagoga, razvojna pedagoška djelatnost, stručni suradnici u školi

Summary

THE ROLE AND COMPETENCES OF THE SCHOOL PEDAGOGUE

Stjepan Staničić
Faculty of Philosophy, University of Rijeka, Croatia
Department of Pedagogy

This article describes the development of the school pedagogue within our school system, systematized as the sequence of phases with characteristic features. This is followed by the analysis of interpretation of his/her role in that five hundred years long development — from the help in the school administration, to the initiator of positive change, then the nucleus of the internal development, to the final role of unconditional professional resource of contemporary school in the situation of its growing autonomy. The change in understanding the role of the school pedagogue also implies the adequate competences for the optimal fulfilment of this role. By competences we mean the features, knowledge and qualifications needed by the school pedagogue to enable him to successfully lead towards the fulfilment of educational goals and improvement of the educational process quality in the school. The hypothetical model has been built on the five competences of the school pedagogue: personal, professional, developmental, social and actional. Each of those competences is defined by five determinants. The results of the empirical investigation of desirable competences portrait the school pedagogue as the professional who is well

acquainted with the didactical aspect of the educational process, who knows how to encourage the co-workers to make the contributions of better quality, successfully introduces innovations into the educational work in the school, maintains good interpersonal relations, is sincere, open, considerate and ready to provide a professional advice. The insight into the desirable competences indicates the need for the constant and systematic care for their improvement. Such a contribution can be achieved within undergraduate and graduate education of school pedagogues, as well as in the area of their professional development.

Key words: school pedagogue, role of the school pedagogue, competences of the school pedagogue, developmental educational activities

Uvod

Gotovo je pola stoljeća profesije školskog pedagoga u našoj školskoj praksi.¹

To nije impresivni vijek u odnosu na neke druge profesije u obrazovanju, ali je svakako re-spektabilan. Može, uz ostalo, biti solidna osnova za analizu uloge, kao i kompetencija u funkciji ostvarivanja te uloge u autonomnoj školi budućnosti.

Analitičari se slažu u ocjeni da pojava školskog pedagoga korespondira s otvaranjem našeg školstva zapadnim utjecajima. Uz to se uočava da su škole zapošljavanjem pedagoga same inicirale svrhovitiju podjelu rada, a time i profesionalizaciju odgojno-obrazovnih uloga. To potvrđuje činjenica da je kodifikacija, programska orijentacija i visokoškolska edukacija školskih pedagoga osmišljena u desetljeću *nakon* njihova uvođenja u školsku praksu.²

Relativno su rano u nas prepoznati izazovi suvremene škole, a s njima u vezi i potreba jačanja stručno-pedagoških funkcija. Procijenjeno je da klasični nositelji školskog programa nisu dorasli tim izazovima pa „...u svrhu što uspješnijeg ostvarivanja odgojno-obrazovnih ciljeva škole, proučavanja i unapređivanja odgojno-obrazovnog rada

i radi pomaganja direktoru škole u provođenju instruktivno-pedagoških zadataka... škola zapošljava pedagoga.”³

Bilo je to prvo oficijelno određenje uloge našeg školskog pedagoga. Put njegova razvoja, što je slijedio, karakteriziraju brojne oscilacije osobito u shvaćanjima njegove uloge i kompetencijama što su mu potrebne da bi je optimalno ostvario. U ovom ćemo prilogu kratko analizirati shvaćanja uloge školskog pedagoga tijekom njegova razvojnog puta i prikazati rezultate istraživanja njegovih poželjnih kompetencija.

Školski pedagozi na putu razvoja

Proces profesionalne transformacije školskih pedagoga, od pojave do danas, zbijao se u nekoliko etapa u okviru kojih su se dogodila i rješavala važna pitanja njihova opstanka i razvoja.

Tako prvih desetak godina karakterizira traganje za identitetom. U tom je razdoblju zakonski regulirana i legalizirana uloga pedagoga u školskoj praksi (1964), objavljena je poznata studija slovenskog pedagoga F. Pedičeka (1967) koja je prvi teorijski okvir profesije školskog pedagoga⁴, objavljena je oficijelna programska orijentacija

¹ „Pojava prvog stručnog suradnika zabilježena je 1954/55. školske godine u 'IX. Gimnaziji' i Osnovnoj školi 'Ivan Goran Kovačić' u Zagrebu — školski psiholog, a 1959. godine u Osnovnoj školi 'Ljubljana' u Zagrebu i školski pedagog.” Vidi: Pedagog i psiholog u osnovnoj školi, 1971, 16.

² Pet godina nakon zapošljavanja prvog pedagoga Zakon o osnovnoj školi 1964. god. obvezuje zapošljavanje pedagoga; osam godina nakon uvođenja pedagoga, tj. 1968. godine, Prosvjetni savjet Hrvatske donosi Orijentacijski program rada školskog pedagoga, a u isto vrijeme Filozofski fakultet u Zagrebu i Visoka industrijsko-pedagoška škola u Rijeci prilagođavaju studijske programe budućim školskim pedagozima. Vidi: Staničić, S., 1989, 22.

³ Članak 111. Zakona o osnovnoj školi, 1964. god.

⁴ Pediček, Franc (1967), Svetovalo delo in šola. Ljubljana, Cankarjeva založba